

oblike človeškega sožitja, ki gredo preko narodnostnih meja; da pa mu niso dovolj jasne njih konture, je kriv njegov lokalni, preozko zajet vidik. Za male narode bi bilo pogubno, če bi prezirali svetovni položaj, ki računa vedno manj z mejami posameznih narodov. Dokler nismo narodno docela konsolidirani, moramo napeti vse življenske sile, da dohitimo na vseh poljih bolj razvite romanske in germanske narode. Individualizacija našega naroda naj se tedaj ne vrši po načelih delne izolacije. Moderno gospodarstvo podira vse umetno postavljene plotove in težko kaznuje izolirane narode.

Otresimo se eksperimentiranja. Preden smo si ustvarili dovolj novih virov in novih stikov, ne odrežimo naroda od dosedanjih kulturnih in gospodarskih stikov, ki se nam zdé za narodov razvoj neobhodno potrebni.

Če bomo začeli na vseh straneh graditi nove mostove k Hrvatom, Srbom, Rusom, Čehom in Francozom, se bodo docela avtomatično demontirali členi starih mostov k drugim kulturam. Tako zahteva organičen razvoj življenja posameznika in narodov — po sedanjem svetovnem položaju pa drugega razvoja ni, ali ga ne bi smelo biti!

Take so torej naše splošne smernice, ki pa jih nikakor ne smemo ozko-srčno tolmačiti. Očrtal sem, kako gledamo mi, ki se zbiramo okoli Ljudske univerze v Mariboru, na časovne probleme in v čem se razhajamo z ekstremno individualističnim pojmovanjem narodnosti, ki ga zastopa A. Lajovic. Naše stališče, ki se izreka zoper kulturno izolacijo našega naroda, pa ne pomeni, da niso potrebne življenju našega naroda nove smeri in da mu ne smemo iskati kulturne hrane, ki bo boljša kakor dosedanja. A najprej mu jo moramo dati, šele potem lahko porušimo dosedanje zanj manj primerne vire in stike.

S tega vidika se mi ne zdi škodljivo, če se prirejajo v Mariboru od časa do časa in z vsopreznostjo take nemske prireditve, ki utegnejo dati nam samim krepkih kulturnih impulzov, ki jih iz domače narodne sfere za sedaj še ne dobivamo. Nikakor se ne bojim, da bi moglo to kakorkoli zmanjšati našo narodno samozavest. Nasprotno sem mogel opaziti, da je ni moglo nobeno predavanje bolj dvigniti od onega, ki nam ga očita A. Lajovic, namreč predavanja svetovnoznanega umetnostnega zgodovinarja dr. Strzygowskega, ki je s tako prepričevalnostjo opozarjal na neprecenljivo vrednost naših domačih umetnin ter proslavljal našega Meštrovića kot najgenijalnejšega umetnika. Kulturni greh bi bil, če se ne bi dali duševno obogatiti od take kapacitete, ki ima v Mariboru svojo drugo domovino.

(Konec prih.) — Janko Kukovec.

Malo pojasnila. — Moje glose o izvajanju Beethovnovе «Devete», priobčene v aprilski številki «Ljubljanskega Zvona», niso bile mišljene kot kritika izvestne izvedbe tega dela; bile so osebni vtisi, ki sem jih zbral iz mnogih govoric, ki so krožile o priliki obeh izvedb, iz člankov in recenzij — in logično, da sem na vse to reagiral, ker sem se čutil — kot dirigent enega izmed dveh koncertov — prizadetega. Te glose so bile namenjene tistim, ki se zanimajo za razvoj naše reprodukcije simfonične glasbe; mislil sem si pač, da se bodo ti oglasili in razpravljali javno in odkrito o tem vprašanju. Oglasil se je pa samo dr. Čerin — in zdi se, da globoko užaljen v svoji samozavesti in morda v svesti si, da je za to edino poklican! — ter se lotil — najbrže zato, ker ni mogel ovreči mojih ugotovitev v omenjenih glosah — moje izvedbe «Devete».

Morda zato, da bi zbudil pri neinformiranih in nekritičnih osebah vtis, da je moja izvedba tudi v podrobnostih slaba (da je po koncepciji zgrešena,

smatra že a priori za dokazano!), citira vrste in vrste taktov; ne pove, še manj pa dokaže, kaj je bilo na njih slabega, in si dovoljuje pri tem celó slabe dovtipe, pri čemer ne pozabi, postavljati se v nekako pozo muzikalnega vse-znalca, ki odklanja — razen sebe seveda! — vse interprete Beethovneve «Devete». Na vse to dr. Čerinu pač ne bom odgovarjal, ker se mi kratkomalo ne zdi vredno.

Pač pa bi rad — baš na izpad dr. Čerina name! — k omenjenim glosam pripomnil še to: Res ni važno, kako dolgo traja izvedba kakega stavka, če ima tudi sicer ta izvedba formo in če je nujna posledica dela po njegovem interpretatorju. Dr. Čerin pa deklarira, da je brezmiselno, meriti trajanje po minutah, hkratu pa trdi, da je Beethoven sam predpisal 12 do 13 minut! Strogo metronomsko iztaktiranje III. stavka «Devete» traja namreč 16 minut. Odkod je vzel to modrost, ne vem, citiram pa to kar en passant kot primer za mnogo sličnih momentov v njegovem članku!

Nedavno je trajala izvedba tega stavka v Berlinu pod Brunom Walterjem 19 minut, nikdo pa ni smatral za potrebno, da bi proti temu protestiral. Saj predpisuje Beethoven «Adagio molto e cantabile», in blagor onemu dirigentu, ki ima tak aparat na razpolago, da lahko zares izrazi ta *molto* = zelo. Če pa nekdo doseže žalosten rekord hitrosti tempa s tem, da se prelevi Andante ($\frac{4}{4} = 63$) naravnost v valček, tedaj ni dovolj, da poseže človek po uri in postotkih, marveč bi čisto upravičeno smel poseči po — brezovki! Pa še ena pripomba: kdor si v duhu rekonstruira tempo tega Čerinovega andanta ($\frac{4}{4} = 63$) in pa famoznega njegovega «parademarša» iz II. stavka (po njem $\frac{1}{2} = 116\frac{1}{2}$), bo našel, da v bistvu ni bilo v izvedbi nobene razlike med tema dvema vrednotama! Čudim se res blagohotni obzirnosti naše oficijelne kritike! (Sicer pa: Marsikdo od oficijelno-merodajnih gospodov, ki so po najinih izvedbah slišali — po radiju ali kakorkoli že — svečane izvedbe v Berlinu, Frankfurtu, Stuttgartu, Zagrebu itd., je vendarle priznal, «da so Poličevi tempi bili pravilni»! Isto je potrdil v raznih razgovorih pred pričami tudi mojster Nedbal, ki se ni mogel dovolj načuditi, da so v Ljubljani mogoča taka pačenja tempov, kot jih je zagrešil dr. Čerin.)

Da se na podlagi vseh teh lastnih in tujih izkušenj z dr. Čerinom ne bom prerekal, je menda vsakemu razumljivo. Vse namišljene poduke o fraziranju, tematični zgradbi dela itd. naj pa lepo spravi v svoj jubilejni arhiv in jih obdrži zase! Ravnotako nočem reagirati na razne insinuacije v omenjenem članku ali pa popravljati njegove sofizme in njegove nedoslednosti. Vse to se mi namreč zdi odveč! Omenil pa bi rad še nekaj: Na moji ugotovitvi, da se je njegova izvedba že v tehničnem oziru ponesrečila po krivdi dirigenta in drugih sodelujočih, kar se je najbolj jasno (za muzike in lajike!) pokazalo v finalu poslednjega stavka, si Čerin ne upa črhiniti niti besedice! Pripominjam še, da so ga pod njegovim vodstvom — ako se izrazim po ljubljansko — «polomili» ravno na istem mestu tudi v Mariboru, kar dokazuje, da to ni bilo slučajno. Mar je tudi to bila po intencijah Beethovna strogo historično-klassično izvedena pointa?

Moje glose so bile namenjene drugim. Naj ti povedo svoje mnenje, če jim je res do resnega gojenja simfonične glasbe v Ljubljani. Po tem, kar je «ustvaril» dr. Čerin iz V. in IX. simfonije (drugih njegovih «interpretacij» nisem slišal), sem jaz zase dobil svoj vtis in mnenje in s tem je zame stvar opravljena.

M. Polič.

Urednikov «imprimatur» dne 21. maja 1927.